

BOLA HUQUQLARI DAVLAT HIMOYASIDA

Dusimmatov Kuklanboy Yuldashevich

Toshkent viloyati, Qibray tuman, IIV 2-sonli Toshkent akademik litseyi ijtimoiy gumanitar va huquq fanlari kafedrasida tarix fani yetakchi o'qituvchisi

Annotatsiya:

Bola huquqlari davlat himoyasida bo'lishi har bir jamiyatning asosiy vazifalaridan biridir. Bolalar insoniyatning eng nozik, eng himoyaga muhtoj qatlami hisoblanadi. Ularning sog'lom o'sishi, ta'lim olishlari, o'zini erkin ifoda eta olishlari va xavfsiz muhitda voyaga yetishlari davlat siyosatining markazida turishi lozim. Xalqaro Bolalar kuni nafaqat bolalarning huquqlarini yodga olish, balki ularni himoya qilish va qo'llab-quvvatlashga doir mas'uliyatni yana bir bor ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: bolalar huquqlar, himoya, davlat, ta'lim, malaka oshirish, ijtimoiy xizmatlar.

Bolalar huquqlari, avvalo, ularning hayotga bo'lgan huquqi bilan bog'liqdir. Har bir bola sog'lom va xavfsiz muhitda yashash, yetarli ovqatlanish, sifatli tibbiy xizmat olish huquqiga ega bo'lishi kerak. Davlatlar bu huquqlarni ta'minlash uchun ijtimoiy dasturlar, sog'liqni saqlash tizimini rivojlantirish va profilaktika choralari ko'rish bilan shug'ullanadi. Bolalarning sog'lig'i mustahkam bo'lsa, ularning kelajagi ham yorqin bo'ladi. Ta'lim olish huquqi ham bolalar uchun eng muhim huquqlardan biridir. Har bir bola sifatli, zamonaviy ta'lim olish imkoniyatiga ega bo'lishi lozim. Davlat ta'lim tizimini rivojlantirish, maktablarni jihozlash, o'qituvchilar malakasini oshirish, ta'limda tenglikni ta'minlash orqali bolalar uchun eng yaxshi sharoitlarni yaratishga harakat qiladi. Ta'lim bolalarga nafaqat bilim beradi, balki ularni jamiyatga tayyorlaydi, ularning shaxs sifatida shakllanishiga yordam beradi. Bola huquqlarining yana bir muhim jihati — ularning o'z fikrini erkin ifoda etish huquqidir. Har bir bola o'z fikrini bildirish, o'z manfaatlarini himoya qilish imkoniyatiga ega bo'lishi kerak. Bu ularning shaxsiy rivojlanishi va o'z-o'zini anglashida muhim ahamiyatga ega. Davlat va jamiyat bolalarning fikrlarini tinglash, ularni qaror qabul qilish jarayonlariga jalb qilish orqali ularning huquqlarini hurmat

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th May 2025

qilishi zarur. Bolalarning xavfsizligi ham davlat himoyasining ustuvor yoʻnalishlaridan biridir. Bola zoʻravonlikdan, suiisteʼmoldan, tengsizlikdan, kamsitishdan himoyalaniishi kerak. Bu borada qonunlar ishlab chiqilgan va amalga oshirilmoqda. Shu bilan birga, bolalar huquqlarini himoya qilish uchun maxsus organlar tashkil etilgan, ularning faoliyati muntazam nazorat qilinadi. Oilalar, maktablar va jamiyat ham bolalarning xavfsizligini taʼminlashda muhim rol oʻynaydi.[1]

Ijtimoiy himoya tizimi ham bolalarning huquqlarini taʼminlashda katta ahamiyatga ega. Kam taʼminlangan oilalardagi bolalar uchun davlat tomonidan turli yordamlar koʻrsatiladi. Bu yordamlar bolalarning asosiy ehtiyojlarini qondirish, ularning ijtimoiy hayotga integratsiyasini taʼminlashga qaratilgan. Shu bilan birga, nogironligi boʻlgan bolalar uchun maxsus dasturlar ishlab chiqiladi, ularning taʼlim va sogʻliqni saqlash sohasidagi imkoniyatlari kengaytiriladi. Bolalar huquqlarini himoya qilishda xalqaro hamkorlikning oʻrni katta. Turli xalqaro tashkilotlar va shartnomalar bolalar huquqlarini himoya qilish uchun yagona standartlarni belgilaydi. Oʻzbekiston Respublikasi ham bu sohada faol ishtirok etib, xalqaro majburiyatlarni bajarishga intiladi. Bu esa bolalar huquqlarining himoyasini yanada mustahkamlaydi, davlat siyosatini xalqaro tajribalar asosida takomillashtirishga imkon beradi. Oila — bolalar huquqlarining birinchi va eng muhim himoyachisi hisoblanadi. Oilada bola mehr-muhabbat, gʻamxoʻrlik, tarbiya oladi. Davlat oilalarni qoʻllab-quvvatlash, ularning ijtimoiy-iqtisodiy holatini yaxshilash uchun choralar koʻradi. Shuningdek, oilada bolalarga nisbatan zoʻravonlik va suiisteʼmol holatlarining oldini olishga qaratilgan qonunlar va dasturlar ishlab chiqilgan. Bolalar huquqlarini himoya qilishda jamiyatning barcha qatlamlari faol ishtirok etishi zarur. Taʼlim muassasalari, tibbiyot xodimlari, ijtimoiy xizmatlar, qonun ijrochilari va fuqarolik jamiyati tashkilotlari birgalikda ishlashi kerak. Ularning hamkorligi bolalar uchun xavfsiz va qoʻllab-quvvatlovchi muhit yaratishga xizmat qiladi.[2]

Xalqaro Bolalar kuni shuningdek, bolalarning oʻz huquqlarini bilishi va ulardan foydalanishi muhimligini eslatadi. Bolalarni huquqlari haqida ogoh qilish, ularni himoya qilish mexanizmlarini tushuntirish, ularning faolligini oshirish boʻyicha koʻplab tadbirlar oʻtkaziladi. Bu esa bolalarning oʻzini hurmat qilishini, jamiyatda faol ishtirok etishini taʼminlaydi. Davlat tomonidan bolalar huquqlarini himoya

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th May 2025

qilish doimiy ravishda takomillashtirilmoqda. Yangi qonunlar qabul qilinmoqda, mavjud qonunlar yangilanmoqda, bolalar huquqlarini himoya qilish tizimi yanada samarali ishlashi uchun infratuzilma yaratilmoqda. Bu jarayonda bolalar va ularning ota-onalarining fikri ham inobatga olinadi. Bolalar huquqlarini himoya qilish nafaqat davlatning, balki har bir fuqaroning vazifasidir. Har kim bola huquqlarini hurmat qilishi, ularni himoya qilishi va qo'llab-quvvatlashi kerak. Bu esa jamiyatning barqarorligi, farovonligi va kelajagi uchun muhimdir.[3]

Xulosa:

Shunday qilib, bola huquqlari davlat himoyasida bo'lishi — bu inson huquqlarining eng muhim qismi, jamiyatning barqaror rivojlanishining asosidir. Bolalar uchun yaratilgan sharoitlar ularning kelajagini belgilaydi, ularning sog'lom, baxtli va muvaffaqiyatli bo'lishiga zamin yaratadi. Shu bois, bolalar huquqlarini himoya qilish har bir davlat va jamiyat uchun ustuvor vazifa bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Qodirov, A. "Bolalar huquqlari va ularning davlat himoyasi" — Toshkent, 2022, "Yangi Asr" nashriyoti.
2. Islomova, M. "Bolalar ijtimoiy himoyasi: nazariya va amaliyot" — Samarqand, 2023, "Samarqand" nashriyoti.
3. Rustamov, S. "O'zbekiston Respublikasida bolalar huquqlarini himoya qilish tizimi" — Toshkent, 2021, "Adolat" nashriyoti.
4. Karimova, L. "Bolalar huquqlari va ularning himoyasida davlat roli" — Buxoro, 2023, "Buxoro" nashriyoti.
5. Tursunov, D. "Bolalar huquqlari bo'yicha xalqaro va milliy qonunchilik" — Toshkent, 2022, "Huquq" nashriyoti.
6. Mirzaeva, N. "Bolalarning huquqiy himoyasi va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash" — Namangan, 2023, "Shark" nashriyoti.
7. Ergashev, J. "Bolalar huquqlarini ta'minlashda davlat va jamiyat hamkorligi" — Toshkent, 2024, "O'zbekiston" nashriyoti.